

Ungdomsstyrelsen
Lisa Modée
Box 17801
118 94 Stockholm

Avrapportering av 2004 års uppföljning av den nationella ungdomspolitiken för år 2001-2003

Enligt 2003 års regleringsbrev för Skolverket skall Skolverket följa upp och analysera de delmål som berör barn- och ungdomspolitiken. Uppföljningen överlämnas härmed. Enligt överenskommelse med Lisa Modée lämnas delmål 3 på grund av förseningar hos SCB om ca två veckor. För delmål 4,5 och 21 görs ingen avrapportering eftersom ingen ny empiri finns att tillgå för dessa frågor.

I detta ärende har Staffan Lundh, avdelningschef beslutat. Erika Borgny har varit föredragande.

Staffan Lundh
Avdelningschef

Erika Borgny
Undervisningsråd

Andelen elever, med utländsk och svensk bakgrund, som lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet under 2000/01 – 2002/03

1. Sammanfattning

Slutbetygen i grundskolan blir allt bättre, andelen behöriga till gymnasieskolan ökar. Men fortfarande når en av tio elever inte målen i de behörighetsgivande ämnena (svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik) och det är stora betygsskillnader mellan flickor och pojkar. Det är också stora variationerna mellan skolor och kommuner. Det visade betygsresultaten från våren 2003 som Skolverket publicerade i januari 2004.

2. Inledning

Vårterminen 2003 var det sjätte året slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet utdelades. Betygskalan är tregradig, Godkänd, Väl Godkänd och Mycket Väl Godkänd, vilket betyg som ges beror på hur väl eleven uppfyllt målen i ett ämne. Från och med skolår 8 får elever betyg för terminens prestationer. Hela grundskolans prestationer sammanfattas i ett slutbetyg när år 9 avslutas. Slutbetyg ges till alla elever som slutar grundskolan, även om en elev saknar betyg i alla ämnen. För att en elev ska vara behörig att söka till gymnasieskolans nationella och specialutformade program krävs minst betyget ”Godkänd” i ämnena svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik.

3. Resultat och analys

Antalet elever som avslutade skolår 9 läsåret 2002/03 var 109 378. Andelen behöriga elever 2000/01 var 89,2 procent. Därefter har andelen behöriga ökat till 89,9 procent läsåret 2002/03 (se diagram 1.1). Det är vanligare att flickor uppnår behörighet än pojkar 91,0 procent jämfört med 88,7 procent av pojkarna. Skillnaden mellan könen är i år mindre än tidigare.

Diagram 1.1: Andel elever (%) totalt samt pojkar respektive flickor som är behöriga till gymnasieskolan 2000/01 – 2002/03

Andelen behöriga till gymnasieskolan bland elever med utländsk bakgrund ökade från 78,9 procent våren 2002 till 79,5 procent våren 2003. Ökningen står pojkarna för där behörighetsgraden ökade från 77,1 till 78,1 procent. Bland flickorna var andelen 80,9 procent. Av de elever som inte var behöriga att söka till gymnasieskolans nationella och specialutformade program hade en av tre utländsk bakgrund. Detta är, liksom tidigare, en stor överrepresentation eftersom andelen av alla elever som hade utländsk bakgrund var en av sju.

Diagram 1.2: Andel elever (%) totalt samt pojkar respektive flickor med utländsk bakgrund som är behöriga till gymnasieskolan 2000/01 – 2002/03

Av de 10,1 procent av år 9 eleverna våren 2003 som inte blev behöriga att söka till gymnasieskolans nationella program nådde 35 procent inte målen i något av de tre behörighetsgivande ämnena. Av dem som inte nådde målet i ett av ämnena var det vanligast att inte nå målen i matematik (21%) därefter engelska (15%) och minst andel i svenska (5%). Av diagram 1.3 framgår att av de flickor som inte nått målen för att bli behöriga var det betydligt vanligare, än bland pojkarna att inte ha nått målen i matematik (flickor 27% och pojkar 17%). Det gäller även för ämneskombinationen engelska och matematik (flickor 13%

och pojkar 7%). De pojkar som inte var behöriga hade däremot i större utsträckning inte nått målen i engelska och i ämneskombinationer där engelskan ingår.

Diagram 1.3: Andel elever (%) som saknade ämnesbetyg för behörighet per ämne/ämneskombination läsåret 2002/03, totalt samt pojkar och flickor.

Skillnader mellan kommunerna i behörighet är ännu större än mellan länen. Andelen gymnasiebehöriga år 9 elever i kommunerna varierade från 78 till 100 procent. Våren 2003 fanns det en kommun där samtliga elever var behöriga att söka till gymnasieskolans nationella eller specialutformade program, Sorsele. Det är i stort sett samma kommuner som hade låg andel behöriga elever till gymnasieskolan som våren 2002. Av de 30 kommuner som hade den lägsta andelen behöriga elever våren 2002 återfanns 18 bland de 30 kommuner som hade den lägsta andelen behöriga våren 2003.

I fristående grundskolor är andelen behöriga elever till gymnasieskolan högre än i kommunala skolor. Läsåret 2002/03 var andelen behöriga elever från fristående skolor 93,1 procent. Könsskillnader i resultaten till flickornas fördel finns även i de fristående skolorna. Antalet elever i fristående skolor ökar. Jämfört med läsåret 1998/99 har antalet elever som avslutat skolgången i fristående skolor ökat med 130 procent, från knappt 2 300 till knappt 6 000. Antalet elever som hade (eller skulle ha haft) betyg enligt mål- och kunskapsrelaterade systemet ökade under samma period med 180 procent från 1 800 till 5 200¹.

4. Referenslista

Skolverket (2004), www.skolverket.se, *Slutbetyg från grundskolan våren 2003*.

Skolverket (2004), www.skolverket.se, *Pressmeddelande 2004-01-12 – Betygen bättre i grundskolan*

---

¹ Alla fristående skolor på grundskolenivå ger inte betyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet (Grundskoleförordningen, GrF, 7kap).

Delmål 2

Andelen elever, med såväl utländsk som svensk bakgrund, i årskurs 3 på gymnasieskolan som får slutbetyg och får lägst betyget godkänd i alla kurser ökar mellan 2001-2003.

Sammanfattning

För att få en bild av resultatutvecklingen av slutbetygen i gymnasieskolan under läsåren 2000/01 – 2002/03 omfattar detta delmål två indikatorer:

1. andelen elever i år 3 med slutbetyg, och
2. andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser.

Utvecklingen är positiv, både andelen elever i år 3 som fick slutbetyg och andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser ökade mellan läsåren 2000/01 och 2002/03. Detta gäller även på elevgruppsnivå, det vill säga uppdelat på kvinnor och män såväl som elever med svensk eller utländsk bakgrund.

Dock ser vi inte några tecken på att skillnaderna mellan könen eller mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund minskar.

Inledning

Att värdera och ta ställning till gymnasieskolans samlade resultatutveckling sett i ett längre tidsperspektiv är svårt. Att skilja ut faktiska förändringar är komplicerat eftersom förändringar över tid ofta kan hänföras till beslutade förändringar i styrdokument och/eller till ändringar i tolkning av regelverket. Två stora förändringar skedde läsåren 2000/01 – 2002/03, som påverkat resultatutvecklingen i gymnasieskolan.

1. Hösten 2000 förtydligades gymnasieförordningen så att elever med stor frånvaro på en kurs inte betygsätts på kursen om läraren saknar tillräckligt underlag för att kunna bedöma elevens kunskaper. Tidigare kunde betyget Icke godkänd utfärdas och eleven kunde därmed även få slutbetyg.
2. De elever som fick slutbetyg läsåret 2002/03 var de första som fick betyg från den gymnasieskola som inrättades 2000. I den nya gymnasieskolan är kurserna och programmen till vissa delar förändrade jämfört med tidigare, vilket naturligtvis påverkar jämförelser över tiden. Till exempel infördes ett nytt nationellt program, teknikprogrammet. Kurserna blev färre, men större, och projektarbete infördes.

När vi i talar om elever i årskurs 3 avser vi elever som den 15 oktober det aktuella läsåret var inskrivna i 3:e året på ett gymnasieprogram, oavsett om eleven gått direkt till detta eller gått via ett individuellt program och därigenom tillbringat mer än 3 år i gymnasieskolan.

För att få en bild av resultatutvecklingen av slutbetygen i gymnasieskolan kan en rad olika indikatorer användas. Detta delmål omfattar två sådana indikatorer, nämligen:

1. andelen elever i år 3 med slutbetyg samma år och
2. andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser.

Andelen elever i år 3 med slutbetyg samma läsår

Andelen elever i år 3 med slutbetyg samma läsår har ökat från 79 till 82 procent mellan läsåren 2000/01 och 2002/03. Ökningen gäller för gymnasieskolan totalt, men också uppdelat på undergrupper av elever, t ex kvinnor och män liksom elever med svensk respektive utländsk bakgrund¹ (se tabell 2.1).

För kvinnor var andelen elever i år 3 med slutbetyg läsåret 2002/03 85 procent och för män 79 procent. Motsvarande andel för läsåret 2000/01 var 83 procent respektive 76 procent.

Andelen elever i år 3 som fått slutbetyg läsåret 2002/03 var 83 procent för eleverna med svensk bakgrund och 72 procent för elever med utländsk bakgrund. Läsåret 2000/01 var andelen 81 procent respektive 70 procent för de två elevgrupperna.

Tabell 2.1 Andel elever i år 3 med slutbetyg, totalt samt fördelat på kön och elever med respektive utländsk bakgrund, 2000/01-2002/03

	2000/01	2001/02	2002/03
Kvinnor	83%	84%	85%
Män	76%	77%	79%
Elever med svensk bakgrund	81%	82%	83%
Elever med utländsk bakgrund	70%	72%	72%
Totalt	79%	81%	82%

Källa: Skolverket

Oberoende av kön skiljer sig resultaten åt beroende vilket program eleverna gått på. Av de nationella programmen fanns största andelen elever i år tre med slutbetyg läsåret 2002/03 på naturvetenskapsprogrammet (91 procent), teknikprogrammet (86 procent) och samhällsvetenskapsprogrammet (85 procent). Minst andel fanns på industriprogrammet (68 procent) och fordonsprogrammet (71 procent). För de relativt få elever som hösten 2002 var inskrivna på 3:e året i det individuella programmet fick 24 procent slutbetyg läsåret 2002/03

Andelen elever i fristående gymnasieskolor i år 3 med slutbetyg läsåret 2002/2003 var 83 procent, medan motsvarande andel för kommunala och landstingskommunala gymnasieskolor detta läsår var 81 procent.

Sammantaget ser vi således en ökning både totalt och inom samtliga elevgrupper. Dock är det fortfarande så att mer än var fjärde elev med utländsk bakgrund inskriven i år 3 inte får slutbetyg samma läsår. Likaså att skillnaderna mellan kvinnor och män kvarstår.

¹ Med utländsk bakgrund avses personer födda utomland samt personer födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.

Andel elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser

Andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser har ökat mellan läsåren 2000/01 – 2002/03. Det gäller såväl totalt sett som uppdelat på olika elevgrupper, till exempel kvinnor och män liksom elever med respektive utan utländsk bakgrund (se tabell 2.2).

Andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser läsåret 2002/2003 var för kvinnor 70 procent och för män 57 procent, att jämföra med 66 procent respektive 54 procent läsåret 2000/01.

Vad gäller elever med svensk bakgrund hade 65 procent lägst betyget Godkänd i samtliga kurser läsåret 2002/03 medan andelen för elever med utländsk bakgrund var 52 procent. Läsåret 2000/01 var andelarna 62 procent respektive 47 procent.

Skillnaderna mellan kvinnor/män och utländsk/ej utländsk bakgrund är fortfarande stor och har varit i stort sett oförändrad under läsåren 2000/01 till 2002/03. Det är dock viktigt att notera att elever med utländsk bakgrund födda i Sverige når bättre resultat än elever födda utomlands.

Tabell 2.2 Andel elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser, totalt och fördelat på kön och elever med respektive utan utländsk bakgrund, 2000/01-2002/03

	2000/01	2001/02	2002/03
Kvinnor	66%	67%	70%
Män	54%	55%	57%
Elever med svensk bakgrund	62%	63%	65%
Elever med utländsk bakgrund	47%	50%	52%
Totalt	60%	61%	63%

Källa: Skolverket

Andelen elever med lägst betyget Godkänd i alla kurser har ökat på i stort sett samtliga program läsåren 2000/01 – 2002/03. Om vi ser på de nationella programmen fanns störst andel elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser läsåret 2002/03 på naturvetenskapsprogrammet (83 procent) och hantverksprogrammet (70 procent). Minst andel fanns på fordonsprogrammet och industriprogrammet (44 procent). Andelen med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser på individuellt program var 29 procent.

Andelen elever med lägst betyget Godkänd i samtliga kurser på fristående gymnasieskolor var läsåret 2002/03 74 procent. För kommunala och landstingskommunala gymnasieskolor var andelen detta läsår 63 procent.

Vi ser således att andelen elever med Godkänd i samtliga kurser ökar för samtliga elevgrupper under perioden. Dock kvarstår skillnaderna mellan kvinnor och män likväl som mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund.

Delmål 3. Andelen elever som erhåller gymnasieplats i enlighet med sitt förstahandsval ökade 2000-2003

1. Sammanfattning

Lsåret 2003/03 togs ungefär åtta av tio elever (79%) in till det gymnasieprogram de i första hand sökt, och den andelen har varit i stort oförändrad under tidsperioden 2000-2003. Svårast var det att komma in på hantverksprogrammet (47%) och lättast var det att komma in på teknikprogrammet (89%). Andelen förstahandsintagna elever varierar mycket mellan olika program men lite mellan länen när det gäller den totala andelen förstahandsintagna. Spridningen mellan programmen har dock minskat då andelen förstahandsintagna på de mest konkurrensutsatta programmen ökat sin andel förstahandsintagna under perioden samtidigt som andelen förstahandsintagna minskat på några av de program där det varit förhållandevis lätt att komma in.

2. Inledning

I propositionen Växa med kunskaper (prop: 1990/91:85) föreslogs att elevens val av program skulle vara utgångspunkt för kommunens dimensionering av gymnasieskolan. Den ger inte eleven någon subjektiv rätt till utbildning enligt sitt förstahandsval, men Skolverkets studier visar att kommunerna genomgående strävar efter att ge eleven den utbildning han eller hon väljer. Förutom perspektivet elevers valfrihet kan man i dimensioneringen av gymnasieskolan även anlägga perspektiv på arbetsmarknad och likvärdighet.

3. Resultat och analys

Tabell 1. Andel förstahandsintagna läsåret 2002/03

Program/IB	läsåret 2002/03
Barn- och fritid (BF)	83%
Bygg (BP)	70%
EI (EC)	77%
Energi (EN)	75%
Estetiska (ES)	76%
Fordon (FP)	75%
Handels- och adm. (HP)	80%
Hantverk (HV)	47%
Hotell- och rest. (HR)	74%
Industri (IP)	85%
Livsmedel (LP)	83%
Medie (MP)	71%
Naturbruk (NP)	72%
Naturvetenskap (NV)	88%
Omvårdnad (OP)	88%
Samhällsvetenskap (SP)	85%
Teknik (TE)	89%
Specialutform pgm.(SM)	70%
Individuella pgm.(IV)	81%
Int. Baccalaureate (IB)	69%
Totalt	79%

Ungefär åtta av tio elever (79%) som sökte till gymnasieskolan läsåret 2002/03 blev intagna till det gymnasieprogram de sökt i första hand¹. Föregående läsår var motsvarande andel 82 procent och åren dessförinnan 80 respektive 82 procent. Den totala andelen förstahandsintagna elever har alltså legat stabilt runt åtta av tio elever under tidsperioden 2000-2003. Svårast var det att bli intagen till hantverksprogrammet (47%) och International Baccalaureate (69%) och lättast var det att komma in på teknikprogrammet (89%), naturvetenskapsprogrammet (88%) och omvårdnadsprogrammet (88%). Under tidsperioden 2000-2003 har dock spridningen mellan programmen av andelen förstahandsintagna minskat, då andelen ökat på programmen med störst konkurrens samtidigt som andelen förstahandsintagna minskat på programmen med minst konkurrens. Exempelvis hade International Baccalaureate och Medieprogrammet bland de lägsta andelarna förstahandsintagna med 59 respektive 62 procent och läsåret 02/03 hade andelen förstahandsintagna ökat till 69 procent på International Baccalaureate och till 71 procent på Medieprogrammet. På program med stor andel förstahandsintagna läsåret 1999/00 hade andelen minskat till läsåret 2002/03, exempelvis på barn- och fritidsprogrammet där andelen minskat från 89 till 83 procent.

¹ Andel behöriga sökande till år 1 som den 1 juli erbjudits plats på det program (eller IB) som de sökt till i första hand.

2004-01-07

Spridningen mellan län är mindre än spridningen mellan program. I länet med högst andel förstahandsintagna (Uppsala) antogs 88 procent, och i det län med lägst andel förstahandsintagna (Skåne) intogs 77 procent. Andelen förstahandsintagna i de olika länen har varierat med mindre än fem procentenheter under tidsperioden för alla län utom Gotland där andelen förstahandsintagna ökat från 79 till 86 procent från läsåret 99/00 till och Värmland där andelen minskat från 90 till 81 procent.

4. Referenslista

Skolverket (1999a) ”Dimensionering för vem – vilka utbildningar erbjuds 16-åringar i Norden” rapport 177, Stockholm

Skolverket (1999b) ”Ett allsidigt urval av nationella program – en förutsättning för likvärdighet i gymnasieskolan” rapport 178, Stockholm

Skolverket (2000a) ”Barnomsorg och skola i siffror 2000: Del 2” rapport 185, Stockholm

Skolverket (2000b) ”Barnomsorg och skola. Jämförelsetal för huvudmän Del 1: 2000” rapport 183, Stockholm.

Skolverket (2001a) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror 2001: Del 2” rapport 198, Stockholm.

Skolverket (2001b) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Jämförelsetal för huvudmän Del 1: 2001” rapport 196, Stockholm.

http://www.skolverket.se/fakta/statistik/jamforelsetal/jam01/filer/lan/gym_lan.xls (2004-01-07)

Skolverket (2002a) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror 2002: Del 2” rapport 214, Stockholm.

Skolverket (2002b) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Jämförelsetal för huvudmän Del 1: 2002” rapport 215, Stockholm.

<http://www.skolverket.se/fakta/statistik/jamforelsetal/jam02/filer/lan/GymnasieskolanTabLan.xls> (2004-01-07)

Skolverket (2003a) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning i siffror 2003: Del 2 rapport 233, Stockholm.

Skolverket (2003b) ”Barnomsorg, skola och vuxenutbildning. Jämförelsetal för huvudmän Del 1: 2003” rapport 229, Stockholm.

http://www.skolverket.se/fakta/statistik/jamforelsetal/jam03/filer03-1/lan/gymnasieskolan_tabell1_lan.xls (2004-01-07)